

सम्पादकीय

एमालेले सन्देश देओस्

सोमबार (साउन ५ गते)देखि सुरु सत्रासुरु नेकपा (एमाले) को केन्द्रीय समितिको नवी बैठकमा सचिवालय र पोलिट्युरो हुँदै आएका प्रस्तावमाथि गरीभी छलफल भएको छ। बैठकमा विशेषज्ञरी प्रस्तावित विधान संशोधनप्रति छलफल केन्द्रित देखिए। सोमबार बसेको पहिलो दिनको बैठकमा कार्यकाल र उमेर हदबारे प्रस्तावित व्यवस्थामाथि धेरैले धारणा राखेका छन्। जसका केहीले समर्थन जनाएका छन् भने केहीले विमति जनाएका छन्।

सँगै, बैठकमा पूर्वास्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले सक्रिय राजनीतिमा फर्किने गरी गरेको निर्णयमाथि पनि गहिरो गरी छलफल भएको छ। यद्यपि, भण्डारीको निर्णयबाट पनि नेताहस्को निश्चित धारणा आएको देखिए।

केन्द्रीय समितिमा छलफल भइरहेको विधान संशोधनको प्रस्तावित प्रस्तावमाथि कार्यकाल र उमेर हदबारे पदाधिकारीको संरचनासहित पार्टीको कार्यपाली संरचनाबाटे पनि अनौपचारिक प्रस्ताव गरिएको छ। यद्यपि, सक्रिय समितिसहितको संख्या हेरफेरको प्रस्ताव पनि गरिएको छ। पदाधिकारीमा विरुद्ध उपायक्षसहितको पद हटाउने प्रस्ताव गरिएको छ। यससँगै सचिवालयको संरचना पनि हटाउने प्रस्ताव गरिएको छ।

सचिवालय र पोलिट्युरोले पारित गरेको यस खालको प्रस्तावलाई केन्द्रीय समितिले पनि पारित गरेको विधान महाविषेशनमा लैजाने बाटो खुलेछ। यदि विधान महाविषेशनले पनि अनुमोदन गरेमा एमालेमित्रको आन्तरिक राजनीतिमा तूली बदलवाउन आउनेछ। प्रस्तावित प्रस्ताव अधि बढेका एमालेमा भानिए आइएको शक्ति केन्द्रीकृत गर्न बाटो खुलेछ। जसले अहिलेसम्म चिलिएको सामूहिकताको अभ्यासलाई कमजोर बनाउने छ भने नेतृत्वलाई थप शक्तिसँगै बनाउने देखिए।

लोकतन्त्र प्राचिसँगै राजनीतिक दलहस्तिमा पनि लोकतन्त्रिक खुला अस्पासको माग हुने गरेको छ। तर, राजनीतिक दलहस्तिमाको परिपाठी लोकतन्त्रको मूलसूत मान्यतालाई आत्मसाध गर्न खालको नभएको भने युनासो आमस्वप्नमा देखिए। वासपन्थी भए पनि एमालेलाई केही हदसम्पर्क लोकतन्त्रिक अस्पास विगतमा हुने गरेको थिए। यद्यपि, क्रमशः पछिला परिपाठीले एमालेमित्र लोकतन्त्रिक अस्पासको मात्रामा भानिए धारणा भिडियामार्फत राख्न सकिने भयो। जनतामा घेरे सेवा सुविधाहरू पनि थर्थिए गए।

एमालेको केन्द्रीय समिति बैठकले विधान संशोधनसँगै उठेका सन्देश मात्रै चिर्तु छैन, व्यवस्थामाथि नै प्रस्तु उठाए गरी पूर्वास्ट्रपति भण्डारीबाट सक्रिय राजनीतिमा फर्किने भने गरी गरिएको निर्णयलाई पनि सच्याउन आवश्यक छ। यो कदम एमालेको आन्तरिक राजनीतिक लोकतन्त्रिक अस्पासको मात्रामा जनतामा जनतामारा लुटेराहरू जस्ता कर्तृत सतहमा आए। यस्ता घोटालाको मुख्य नाडके भनेकै आटिला र साहसला योद्धा नै विचौलिया हुन्। बिना विचौलिया न त नेताले केही गर्न सच्याउन न त प्रशासक। जसले समग्र लोकतन्त्रमाथि उठेका प्रश्नलाई पनि सच्याउन गर्न आवश्यक छ।

एमालेको केन्द्रीय समिति बैठकले विधान संशोधनसँगै उठेका सन्देश मात्रै चिर्तु छैन, व्यवस्थामाथि नै प्रस्तु उठाए गरी पूर्वास्ट्रपति भण्डारीबाट सक्रिय राजनीतिमा फर्किने भने गरी गरिएको निर्णयलाई पनि सच्याउन आवश्यक छ। यो कदम एमालेको आन्तरिक राजनीतिक लोकतन्त्रिक अस्पासको मात्रामा जनतामा जनतामारा लुटेराहरू जस्ता कर्तृत सतहमा आए। यस्ता घोटालाको मुख्य नाडके भनेकै आटिला र साहसला योद्धा नै विचौलिया हुन्। बिना विचौलिया न त नेताले केही गर्न सच्याउन न त प्रशासक। जसले समग्र लोकतन्त्रमाथि उठेका प्रश्नलाई पनि सच्याउन गर्न आवश्यक छ।

बिचौलियाको आडुमा मौलाएको भ्रष्टाचार

देशमा व्यापकरूपमा भ्रष्टाचार हुनुमा राजनीतिक नेतृत्व, बिचौलिया, कर्मचारी प्रशासकमात्र दोषी नभएर मतदानको समयमा सही नेतृत्व चयन गर्न नसक्ने नागरिक पनि दोषी हुन्। र, यसमा केही दोषी प्रियदियाको पनि छ...

मनिन्द, भ्रष्टाचार नै देश विकासको सबैभन्दा बढी घातक विष हो र यो किन, कसरी र कसले गर्दछ भने किटान गर्न भने सकिन्दैनै। नेपालमा एकत्रितीय परिवारिक विरासत बोकेका राजा शासनको पालामा कुनै अमुक परिवारले जनतालाई शासन गर्दै आइरहेका हुन्ने। जनता पढेलेखाका पनि थिएनन्। राष्ट्रियरूपमा आमदानीको सोता को हो र कहाँवाट विकासको बेटेपाट परिवारलाई दुन्छ भन्ने कुराको ज्ञान जनता अशक्तित भएकै कारण थाह पाउने क्वै भएन। पछि, विस्तारै राजा शासनको अन्त्य भयो। वि.स.२००७ देखि २०१७ सालसम्म राजनीतिक अस्तित्वातको कारणले नै सुगासाको प्रत्याहरूति जनताले पाउन सकेन। तैपनि भिडियाको क्षेत्रमा केही विकास भएको थिए। तर, राजा, राणा, भारत तथा राजनीतिक लक्ष्मीको सत्ता स्वाधीको चौधेरामा नेपालको राजनीतिमा रूमालैएको थिए। जसले गदा विकासको हो र, राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्रशासनिक कुराहरूमा जनतामा अझै अन्यौलिता थिए।

यद्यपि, यसले राजा शासनमा भएन्ने विकासको गतिलाई आगाडि बढाएको पाइन्छ। तथापि, भ्रष्टाचारको गन्ध भने नेपालमा तत्कालीन समयबाट फैलिसकेको थिए। दरवारियालाई खुसी पार्न सके देशमा जित जे पार्न लुटन पाइन्छ भन्ने मानसिकता थिए, शासक प्रशासकको उच्चतम विन्दुमा पुरेको थिए। तर, त्यस समयमा कसले बोल सक्यो र? विचौलिया खासै थिएनन्। तर, जब वि.स.२०१६ सालमा बहुदीनी प्रजातन्त्र र सेप्यानिक राजतन्त्रको व्यवस्था भयो, तब विभिन्न राजनीतिक पार्टीहरू स्थोल थालियो र प्रतिस्पृष्ठात्मकता राजनीतिक व्यवस्थामा सेवन्तरूपमा निजी सञ्चारमाध्यमरूपको पनि स्थापना हुन थायो। स्वतन्त्ररूपमा जनताले आपन विचारहरू राख्न पाउने भए। सरकारले गरेको काम कारबाहीमा आफ्नो धारणा भिडियामार्फत राख्न सकिने भयो। जनतामा घेरे सेवा सुविधाहरू पनि थर्थिए गए।

तर, एकातिर स्वतन्त्रातको बिगल फूकियो भने अर्कोतिर राज्यको सम्पत्तिको दोहन गर्न प्रयोग राजनीतिक पार्टीसँग आबद्ध र ध्वलिमल हुनसक्ने विकासको गाउँ भयो। यसको उदाहरणमा महाकाली नै निर्माण र अन्तर्गत विभिन्न कामकालो राजनीतिक पार्टीहरू आइरहेको राजनीतिक व्यवस्थामा विवरणमात्र भएको थिए। तर, यसको उदाहरणमा बहुदीनी प्रजातन्त्र र सेप्यानिक राजतन्त्रको व्यवस्था भयो, तब विभिन्न राजनीतिक पार्टीहरू आबद्ध र ध्वलिमल हुनसक्ने विचौलियाहरू जित्ने। जसले जुन राजनीतिक पार्टीको सरकार भए पनि राज्यको सम्पत्ति अप्रत्यक्षरूपमा दोहन गर्नका लागि भन्याङ्को रूपमा काम गर्न विचौलियाहरू जित्ने।

एकातिर स्वतन्त्रातको बिगल फूकियो भने अर्कोतिर राज्यको सम्पत्तिको दोहन गर्न प्रत्येक राजनीतिक पार्टीसँग आबद्ध र ध्वलिमल हुनसक्ने विचौलियाहरू जित्ने। जसले जुन राजनीतिक पार्टीको सरकार भए पनि राज्यको सम्पत्ति अप्रत्यक्षरूपमा दोहन गर्नका लागि भन्याङ्को रूपमा काम गर्न विचौलियाहरू जित्ने।

कास्कीका प्रमुखको सरुवा तथा थमौतीका विषयमा तत्कालीन संघीय मामिता तथा सामान्य प्रशासन मन्त्री राजकुमार गुप्ताले विचौलियासँग गरेको अडियो रेकर्ड बाहिर आएपाई उनले बाध्य भएर राजनीतामा विभिन्न प्रयोग गर्ने विचौलियाहरू जित्ने।

अग्रलेख

• खिरमाराज गिरिराज

एकातिर स्वतन्त्रातको बिगल फूकियो भने अर्कोतिर राज्यको सम्पत्तिको दोहन गर्न प्रत्येक राजनीतिक पार्टीसँग आबद्ध र ध्वलिमल हुनसक्ने विचौलियाहरू जित्ने। जसले जुन राजनीतिक पार्टीको सरकार भए पनि राज्यको सम्पत्ति अप्रत्यक्षरूपमा दोहन गर्नका लागि भन्याङ्को रूपमा काम गर्न विचौलियाहरू जित्ने।

कास्कीका प्रमुखको सरुवा तथा थमौतीका विषयमा तत्कालीन संघीय मामिता तथा सामान्य प्रशासन मन्त्री राजकुमार गुप्ताले विचौलियासँग गरेको अडियो रेकर्ड बाहिर आएपाई उनले बाध्य भएर राजनीतामा विभिन्न प्रयोग गर्ने विचौलियाहरू जित्ने।

जानकारीमुलक कार्यकमहरू सञ्चालन गरिनुपर्छ। साथै, जाँचियमुक्त क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस्ता स्थानहरूमा समयमै सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाइपुर्छ। सर्गे, सरकारी वाटार विभिन्न विभागीको वाटार विभागी, आमिजा, ओम्पी, यति, विभिन्न रिसोर्टहरू भाडामा दिने, क्यान्टोनमेण्ट घोटाला, सरकारी जग्गा विभिन्नको नाममा ल्याउने कार्य, योग्यतामै सञ्चारमाध्यमरूपको पनि स्थापना हुन थायो। स्वतन्त्ररूपमा जनताले आपन विचारहरू राख्न पाउने भए। यसको विवरणमा भुटानी शरामार्थी कार्ड, सेटिम्स भिजिट भिसामा विदेशमा बठाउने कार्यको सम्बन्धमा जनतामा जनतामारा लुटेराहरू जस्ता कर्तृत सतहमा आए। यस्ता घोटालाको मुख्य नाडके भनेकै आटिला र साहसला योद्धा नै विचौलिया हुन्। बिना विचौलिया न त नेताले केही गर्न सच्याउन न त प्रशासक। जसले समग्र लोकतन्त्रमाथि उठेका प्रश्नलाई पनि सच्याउन गर्न आवश्यक छ।

जानकारीमुलक कार्यकमहरू सञ्चालन गरिनुपर्छ। साथै, जाँचियमुक्त क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस्ता स्थानहरूमा समयमै सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाइपुर्छ। सर्गे, सरकारी

बाँदर नियन्त्रण गर्न २० जना हेरालु परिचालन

संयोगप्रसाद भूसाल / मध्यान्ह

अध्याखाँची, ५ साउन

अध्याखाँचीमा किसानको बालीनाली जोगाउन र जंगली जनावरबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न डिभिजन वन कार्यालयले २० जना हेरालु परिचालन गरेको छ। बादर, बैदल, दुम्ही लागायतको जंगली जनावरले खेतवारीमा धान, मकै, तरकारी जस्ता अन्वन्वालीमा क्षति पूऱ्याउन थालेपछि कार्यालयले तर हेरालु नियुक्त गरी कार्यक्रममा खटाएको हो।

डिभिजन वन कार्यालय अध्याखाँचीको सिनियर डिभिजन वन अधिकृत मोहनप्रसाद श्रेष्ठको अनुसार, केही दिन अधिकारी जारी उनले दिइएको र उनीहीरूसँग औपचारिक सम्झौता गरेर स्थानीय नागरिकसँग समन्वय गर्दै कार्यक्रममा खटाइएको जानकारी उनले दिइए।

दिइएको र उनीहीरूसँग औपचारिक सम्झौता गरेर स्थानीय नागरिकसँग समन्वय गर्दै कार्यक्रममा खटाइएको जानकारी उनले दिइए।

वन अधिकृत श्रेष्ठले हेरालुहरूलाई किसानको खेतवारीको सुरक्षा गर्न, जङ्गली जनावरलाई लखेत स्थानीय वन अधिकृत वन अधिकृत दुन्दू कम गर्ने सहायताको वातावरण बनाउने गरी नामावली सार्वजनिक

लिएको छ। यदि सफल भयो भने यसलाई निरन्तरता दिइनेछ।

कार्यक्रम डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतको वन व्यवस्थापनमा सक्रिय १० वटा सामुदायिक वन समूहहरूको संयुक्त सहकार्यमा अगाडि बढाइएको हो। ती समूहहरूको कोषमा जोज्जात आय राम्रो रहेको र त्यसीको सहयोगमा कार्यालयले सूचना प्रकाशित गरेरपछि आवेदन आवान गरिएको थिए। प्राप्त आवेदनहरूमध्येवाट बाँदर र बैदल हेरालुका रूपमा छोट गरिएको २० जनालाई तीन महिनाको अवधीको लागि मासिक १० हजार रुपैयाँ दरले नियुक्त गरिएको हो।

हालका लागि पहिलो चरणमा आवेदन दिइएका बढाहरूवाट मात्र २० जना नियुक्त गरिएको र आगामी दिनमा आवश्यकतानुसार यो संस्था थप गर्न सकिने डिभिजन वन कार्यालयले जानाएको छ।

कतारमा अस्ताए रोल्पाका यामबहादुर

तिलु शर्मा पौडेल / मध्यान्ह
लोकान्तर, ५ साउन

प्रावान रहेकाले, सोहो अनुसार मितिमैत्री अधिवेशन सम्पन्न गर्न संघ बाट भएको छ।

यस सन्दर्भमा निर्वाचनको कार्यालालिका चाँडे सार्वजनिक गरिए जानाइएको छ। अन्तराएन एमोनियोको आम्ने छुटै सदस्यता पोंटल नभएकाले, सदस्यता निवाकरणका लागि अन्तर्गतिय समन्वय परिषद (आइसीसी) अन्तर्गत रहेको एमाइएस प्रणालीलाई मान्यता दिइएको छ।

महतोले विधानको पालना गर्दै अधिवेशनलाई सफल र ऐतिहासिक बनाउन सम्पूर्ण सदस्यहरू, शुभेच्छुकहरू तथा सरोकारवालाहरूलाई सहकार्य र सहभागिताका लागि आग्रह भएको छन्।

गरिएको धियों। तर प्राप्तिविधिक कारणवश पुनः मिति जुलाई २७ मे सम्योजन गर्नुपर्न अवस्था आएको बताइएको छ। केन्द्रीय विधानअनुसार राष्ट्रिका सबै एन्सीसीहरूले जुलाई महिनाभित्र अधिवेशन सम्पन्न गर्नुपर्ने

मुक्त पुनका ३ छोरा, श्रीमती बाबुआमा छन्।

पुनको मृत्यु लगतै नेपाली नियोगमा पुगेर शब नेपाल पठाउन तथा पुनले पाउनुपर्ने रकमका वरेमा रोल्पाली सेवा समाज कतारमा अध्यक्ष गोपाल डाँगीले सहजीकरण गरेका थिए। डाँगीका अनुभाउ मुक्तकले पाउनु पर्ने हिसाब श्रीमतीको नामको बैक खातामा जम्मा गरिएको र समाजले पर्ने करिव एक लाख रुपैयाँ किरिया खर्चस्वरूप पठाउन लाग्नाएको बताए। कतारमा रहेको रोल्पाको जिल्ला संस्थामा समेत आबद्ध रहेका थिए। पुनको हालको बसाई रहेको बाटुको घोरासी-६, लखुवालाम्बित बर्बाइयाटमा अन्तर्भृत गरिएको छ। मुक्तको शब ठाउन र अधिक संकलन गर्न सहयोग गर्ने सबैलाई मुक्त मादिला छोरा हुन्।

कारागारबाट छुट्ने भन्दा आउने बढी

पर्यटक तिलिचो ताल हुँदै योराड्ला भञ्ज्याड पार गरी मुस्ताड निस्कन्धन भने केही पर्यटक लाई भञ्ज्याड हुँदै मनास्तुर्फ लाग्ने गर्दैछन्। अन्तरिक पर्यटकको रोजाइमा तिलिचो ताल पर्ने गरेको मनाड डिस्ट्रिक्ट योराड्ला भञ्ज्याड पार गर्ने कार्यालयमा वर्ष २०८०/८१ मा १२४ राष्ट्रका २२ हजार ३७९ पर्यटकले मनाड प्राकृतिक सम्पर्कमा बढी आएको तथ्याकमा उल्लेख छ। यस वर्षमा इजरायली नामारिको संख्या अधिक रहेको उनको भनाइ छ।

विश्वको १० औं स्थानमा पर्ने जोखिमयुक्त पदमार्गका रूपमा रहेको अन्तर्पूर्ण पदमार्गमा मनाडमा वहूँ देखि गर्ने गरेको अन्तर्कारण वर्ष २०८०/८१ मा १२४ राष्ट्रका २२ हजार ३७९ पर्यटकले मनाड प्राकृतिक सम्पर्कमा बढी आएको तथ्याकमा उल्लेख छ। यस वर्षमा इजरायली नामारिको संख्या अधिक रहेको उनको भनाइ छ।

अन्तरिक पर्यटक पर्नि विदाको सम्यमा भ्रमणमा आउने कम बढाई रहेको अन्तर्पूर्ण भ्रमणको अधिक रहेको उनको भनाइ छ।

मनाड आउने अधिकांश

कैदीहरूको संख्या १४५ जना छ। यसै उपचारका लागि विभिन्न कारागारबाट आउने कैदी छ जना रहेको उनले जानकारी दिए।

उक्त अवधिमा ४२ जनाले 'यारोल' सुविधा लिएका छन्। यारोल सुविधाका लागि एक वर्षमन्दा बढी कैद तोकिएका र दुइ तिहाई कैद भक्तान गरेका हुन्नपर्ने हुँदै।

कारागारमा गत अधिक वर्षमा दुईजना कैदीवन्दी नयो अधिको छन्। यसै, सोहो सम्यमा ६७२ जना छुट्टेको उनले जानकारी दिए।

कारागार रोगका कारण उक्तिहाईको परिसनालाला अब भएको माटो मा पर्योग गर्ने सोंचाका साथ अधिक वर्षमा रहेको अन्तरिक पर्यटकको रोजाइमा वर्ष २०८०/८१ मा १२४ राष्ट्रका २२ हजार ३७९ पर्यटकले मनाड प्राकृतिक सम्पर्कमा बढी आएको तथ्याकमा उल्लेख छ। यस वर्षमा इजरायली नामारिको संख्या अधिक रहेको उनको भनाइ छ।

गत वर्षमा यस कारागारबाट आउने गर्दैन्छन्। तर वर्षमा समय सँझको भएको उनको भनाइ छ।

अब बालुवाटार र नक्सालमा पनि मेलम्चीको खानेपानी

काठमाडौं/मस-प्रधानमन्त्रीको सरकारी निवास बालुवाटार, नक्साल, भाटभाटेनी पूर्वलगायत्र क्षेत्रमा मेलम्चीको खानेपानी वितरण गरिए भएको छ। खानेपानीमन्त्री प्रदीप यादवको अनुसार खानेपानी पठाउनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयारी अवस्थामा रहेको अब चाँडे सो क्षेत्रमा मेलम्चीको खानेपानी पुनोन्छ।

खानेपानी मन्त्रालय तातो तातो निवास वालुवाटार बालुवाटार खानेपानी आपूर्ति प्रणालीअन्तर्गतको 'पाइपलाइन' विद्युयाइको क्षेत्रमा अनुगमन तथा निर्याकारियालाई उनके पाइपलाइन विद्युयाइको वितरण गरिएको छ।

मन्त्री यादवले भने, 'बालुवाटारिस्थित प्रधानमन्त्री निवास तथा आवासपालका क्षेत्रमा अनुगमन तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार, नक्साल (भाटभाटेनी पूर्व), दुँडाङ्गेवारी, विशालनगर, बडीधार मार्ग पर्शिम तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार अनुगमन तथा आवश्यक गरिएको छ। अब चाँडे मेलम्चीको खानेपानी वितरण गरिए बताए।'

मन्त्री यादवले भने, 'बालुवाटारिस्थित प्रधानमन्त्री निवास तथा आवासपालका क्षेत्रमा अनुगमन तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार अनुगमन तथा आवश्यक गरिएको छ। अब चाँडे मेलम्चीको खानेपानी वितरण गरिए बताए।'

उनका अनुसार पानी वितरणपछी तातो तातो निवास वालुवाटार, नक्साल अनुगमन तथा आवश्यक गरिएको छ। अब चाँडे मेलम्चीको खानेपानी पुनोन्छ।

हाल पाइपलाइनको दबाव परिवर्तन 'प्रेसर टेस्ट' को तयारी वितरणपछी तातो तातो निवासनालाई उनके पाइपलाइनमा रहेको र प्रेसर टेस्ट सफलतापूर्वक सम्पन्न भएपछि बालुवाटार, नक्साल (भाटभाटेनी पूर्व), दुँडाङ्गेवारी, विशालनगर, बडीधार मार्ग पर्शिम तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार अनुगमन तथा आवश्यक गरिएको छ। अब चाँडे मेलम्चीको खानेपानी वितरण गरिए बताए।'

उनका अनुसार पानी वितरणपछी तातो तातो निवास वालुवाटार, नक्साल (भाटभाटेनी पूर्व), दुँडाङ्गेवारी, विशालनगर, बडीधार मार्ग पर्शिम तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार अनुगमन तथा आवश्यक गरिएको छ। अब चाँडे मेलम्चीको खानेपानी वितरण गरिए बताए।'

मन्त्री यादवले भने, 'बालुवाटारिस्थित प्रधानमन्त्री निवास तथा आवासपालका क्षेत्रमा अनुगमन तथा सुवर्णशमशेर सँझेको भएपछि बालुवाटार अन

